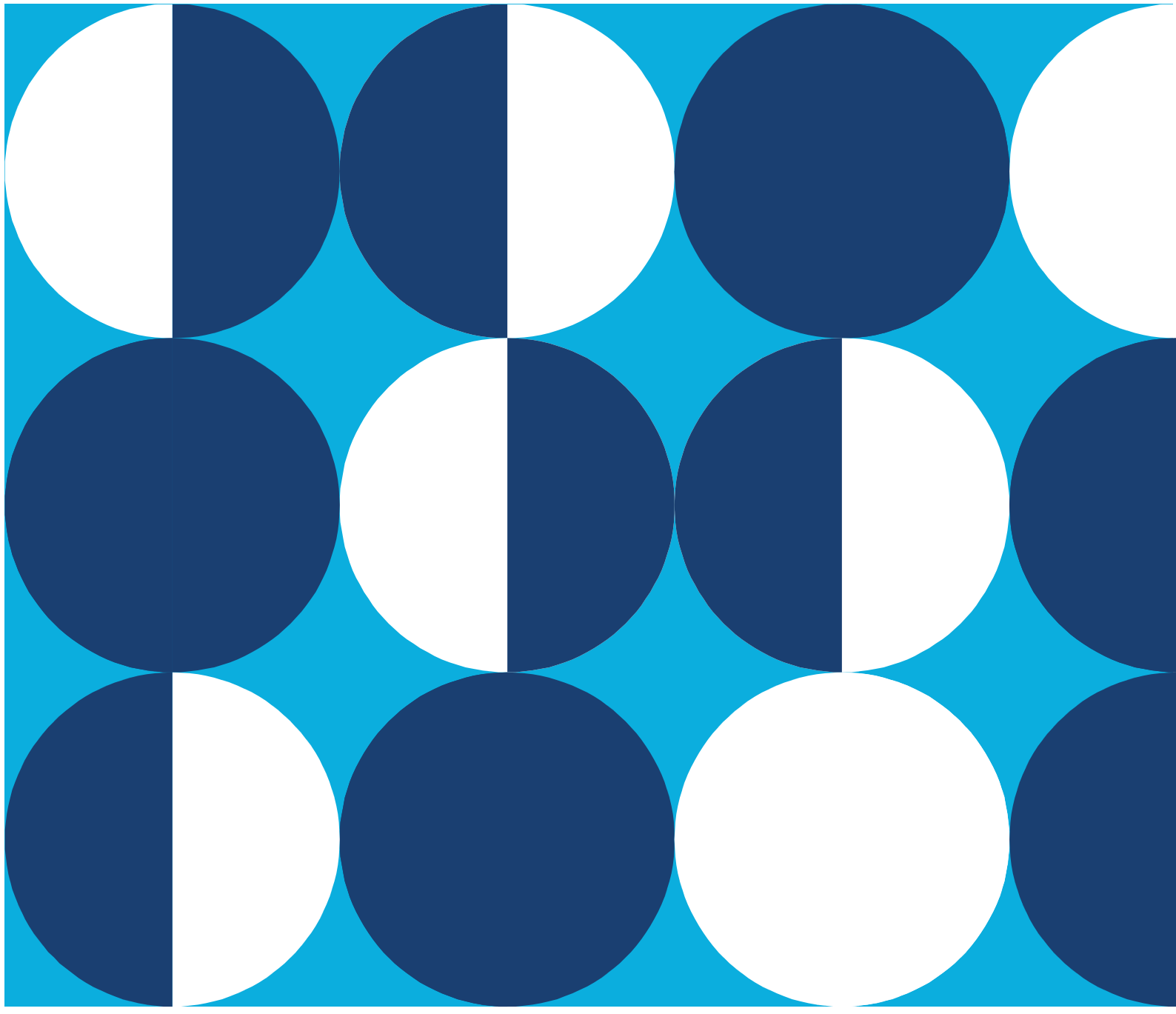

USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

Tenderi sa bodovanjem cena - mogućnost za zloupotrebu

Tenderi sa bodovanjem cena - mogućnost za zloupotrebu

Autor: **Agon Hysaj**

Jul 2021

Izrada ovog izveštaja omogućena je podrškom američkog naroda putem Agencije Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj (USAID.) Sadržina ove publikacije isključiva je odgovornost Demokratije Plus i nužno ne odražava gledišta USAID-a ili Vlade Sjedinjenih Država.

Postupak bodovanja cena je postupak koji se koristi u javnim nabavkama u slučajevima kada naručilac „ne zna“ količinu artikala koje će naručiti, a u tu svrhu svaka stavka u cenovniku ima količinu „1“. Tokom sprovođenja ugovora, narudžbine se podnose u zavisnosti od nastalih potreba. Cenovnik je podeljen u nekoliko kategorija i svakoj od njih se daje određena težina u ukupnom iznosu od 100%. Bodovanje cena služi samo za ocenu ponuda, dok se ugovor sprovodi sa jediničnim cenama.

Opština Prizren je 28. januara 2021. godine, kroz postupak bodovanja cena, zaključila ugovor sa konzorcijumom „Eurovia & Daut Gashi B.I.“ za tender „Snabdevanje šljunkom za neasfaltirane puteve u Opštini Prizren“. Sklopljena je jedinična cena od 16.48 evra. Ugovor je okvirni ugovor na 36 meseci. Predviđena vrednost tendera bila je 1.5 miliona evra. Osobnost ovog postupka je što se ne može koristiti ograničenje od plus / minus 30% vrednosti ugovora, već se ugovor realizuje sve dok postoje sredstva predviđena za ovaj tender. Pravila okvirnog ugovora ne određuju minimalni broj narudžbina koje se moraju načiniti, što znači da sva predviđena sredstva neće nužno biti potrošena.

U ovom ugovoru, cena je bodovana na 2.96 evra, dok nebodovana cena iznosi 16.48 evra. Veoma niska bodovana i nebodovana cena na tenderu od 1.5 miliona evra govori mnogo o ovoj aktivnosti nabavke. Kada postoji velika razlika između bodovane i nebodovane cene, jedinične cene su veoma niske. Budući da su na tenderima sa bodovanim cenama količine artikala „1“, to omogućava kompanijama da ponude niske cene za pozicije za koje misle da neće biti naručene, a visoke cene za pozicije za koje misle da će biti naručene. Stoga najniža ponderisana cena ne mora nužno predstavljati najpovoljniju cenu. U poređenju sa običnim tenderima bez bodovanja, koji navode količine za svaku stavku, privredni subjekat mora da da približne tržišne cene, pošto se svaka pozicija mora naručiti.

Izabrani konzorcijum, je od 30 pozicija u predmeru, u njih 19 dao cenu od 0.04 evra. Neki od artikala po ovoj ceni su:

- Snabdevanje betonskim cevima (10 pozicija);
- Prevoz mašina neophodnih za izvođenje radova (eskavator, buldožer itd.);
- Otvaranje i čišćenje atmosferskih kanala i transport zemljišta do deponije
- Snabdevanje betonom C25 / 30.

Neke pozicije takođe imaju veoma niske cene u odnosu na tržišne cene:

- Snabdevanje lomljenim kamenom (ili šljunkom) (pet pozicija) - 0.24 evra po m³;
- Iskopavanje i planiranje puteva - 0.24 evra po m³.

Od 30 pozicija, samo tri od njih imaju cenu veću od 1 evra. Opština nije tražila pojašnjenja od kompanije o tome kako je moguće ispuniti ugovor sa ovim cenama. Kada su cene neuobičajeno niske, javljaju se i sumnje u zloupotrebu. Ne očekuje se da će kompanija koja se vodi profitom, ponuditi po neuobičajeno niskim cenama i na taj način poslovati sa gubitkom. Na tenderima sa bodovanjem, institucije imaju priliku da uopšte ne naručuju proizvod. Ovo je upravo tačka u kojoj privredni subjekti smatraju da će imati koristi. Oni nude vrlo niske cene na pozicijama za koje misle da neće biti naručene, a visoke cene na onim pozicijama za koje misle da će biti naručene više. Naravno, ovo nosi sa sobom rizik za kompanije jer postoji mogućnost da njihovo predviđanje bude pogrešno, a da naručilac naruči proizvode koji imaju neuobičajeno niske cene. Međutim, kompanije nastoje da obezbede informacije iznutra, kako bi znale koje pozicije će biti naručene. Tek tokom sprovođenja ugovora se može zaključiti da li su privredni subjekti saradivali sa opštinom.

Od potpisivanja ugovora do 8. jula 2021. godine, Opština Prizren je platila dve fakture u iznosu od 99,998.45 evra (jedan račun od 50,868.45 evra, a drugi 49,130 evra). Što se tiče

prve fakture, opština je naručila izvođenje radova u četiri različite ulice. Naručene su različite vrste šljunka (cena 0.24 evra po m³), njegov prevoz (8.02 evra po m³) i postavljanje, planiranje i sabijanje lomljenog kamena (1.18 evra po m³). Obično se ove tri pozicije u ugovorima drugih institucija spoje u jednu poziciju. Oblik na koji je opština osmislila predmer znači da ako se naruči bilo koja vrsta šljunka iz pozicija A1 do A5, onda se mora obavezno naručiti prevoz (C4), postavljanje i sabijanje (C6). Međutim, formulacija pozicija A1-A5 „Snabdevanje lomljenim kamenom“ u poslovnom žargonu podrazumeva i prevoz. Podela na zasebne pozicije učinila je da se na prvi pogled čini da tender ima neuobičajeno niske cene. Međutim, kada saberete cene za tri gore navedene pozicije, ispostavlja se da je opština platila veoma visoku cenu za ovu uslugu:

- A3 - Snabdevanje lomljenim kamenom Fr. 0-31.5 mm - 0.24 evra po m³
- C4 - Transport materijala do mesta namenjenog u tu svrhu - 8.02 evra po m³
- C6 - Postavljanje, planiranje i sabijanje lomljenog kamena do tražene gustine - 1.18 evra po m³

Sve tri pozicije zajedno predviđaju cenu od 9.44 evra po m³. D + je pregledao nekolicinu ugovora u drugim institucijama, gde su cene vidljivo niže:

- [Opština Štimlje](#) je na tenderu „Uređivanje poljoprivrednih puteva šljunkom“ za poziciju „Snabdevanje i obrada tampona (60MN / m²) od drobljenog krečnjaka 0-63 mm debljine t = 15 cm“ platila **2 evra po m³**
- [Opština Vučitrn](#) je na tenderu „Izgradnja puta četvrtog reda od šljunka“ za poziciju „Snabdevanje, transport, proširenje i sabijanje tampona od drobljenog krečnjaka 0-60 mm debljine t = 15 cm“ platila **3 evra po m³**.
- [Opština Lipljan](#) je na tenderu „Asfaltiranje uličica u Konjuhu i postavljanje šljunkovitog puta u Branešu“ za poziciju „Snabdevanje, transport, proširenje i sabijanje tampona od drobljenog krečnjaka 0-31.5 mm“ platila **4 evra po m³**.
- [Opština Lipljan](#) je na tenderu „Postavljanje šljunkovitog puta četvrtog reda u Opštini Lipljan“ za poziciju „Snabdevanje, planiranje i sabijanje kamenog materijala prečnika 0-31.5 mm“ platila **3.67 evra po m³**.
- [Opština Kosovo Polje](#) je na tenderu „Snabdevanje šljunkom za asfaltiranje puteva“ za poziciju „Snabdevanje šljunkom prečnika 0.31, polaganje sa grejderom i sabijanje valjkom 10-12 tona“ platila **3.75 evra po m³**.

Svi gore navedeni primeri u četiri različite opštine pokazuju da su za istu uslugu koju je Opština Prizren platila 9.24 evra platili 2 do 4 evra. U gore navedenih pet slučajeva opis radova je isti: „Snabdevanje, planiranje, transport i sabijanje lomljenog kamena“. Opština Prizren će ovim ugovorom platiti skoro tri puta više u poređenju sa drugim opštinama, posebno kada je vrednost ugovora oko 15 puta veća nego što je to slučaj u ostale četiri opštine. U slučajevima kada je vrednost tendera veća, jedinična cena bi takođe trebalo da bude niža zbog velike količine koja se naručuje.

Opština Prizren je za drugi račun, isplatila 49,131.50 evra. Deo računa, za radove izvedene na putu „TA u pravcu Arberia Petrol - I deo“, opštini je naplaćeno 21,450.12 evra. Međutim, ovaj iznos je naplaćen samo za transport materijala (C4) i čišćenje terena (C5). Dakle, opština je platila prevoz, dok nije snabdevena šljunkom. Pozicija za transport je u kategoriji C predmera sa opisom „Usluge šljunka“. To znači da transport važi samo za šljunak.

e pa asfaltuara në Komunën e Prizrenit

	Njësia Matëse	Sasia	Çmimi njësi pa TVSH	TVSH-ja 18 %	Çmimi njësi me TVSH	Totali pa TVSH	TVSH	Totali me TVSH-€
	m ³	1.0	0.20	18.00	0.24	0.20	0.04	0.24
	m ³	1.0	0.20	18.00	0.24	0.20	0.04	0.24
	m ³	1.0	0.20	18.00	0.24	0.20	0.04	0.24
	m ³	1.0	0.20	18.00	0.24	0.20	0.04	0.24
	m ³	1.0	0.20	18.00	0.24	0.20	0.04	0.24

	Njësia Matëse	Sasia	Çmimi njësi pa TVSH	TVSH-ja 18 %	Çmimi njësi me TVSH	Totali pa TVSH	TVSH	Totali me TVSH-€
	m ¹	1.0	0.03	18.00	0.04	0.03	0.01	0.04
	m ¹	1.0	0.03	18.00	0.04	0.03	0.01	0.04
	m ¹	1.0	0.03	18.00	0.04	0.03	0.01	0.04
	m ¹	1.0	0.03	18.00	0.04	0.03	0.01	0.04

Punimet e realizuara nga TA ne drejtim te Arberia Petrolit pjesa I-rë (a)

Punimet nga data 08-13.04.2021		Data: 20.05.2021
Sasia e realizuar	Çmimi njësi me TVSH	Totali me TVSH-€

0.00	0.24	0.00
0.00	0.24	0.00
0.00	0.24	0.00
0.00	0.24	0.00
0.00	0.24	0.00
TOTALI ME TVSH A :		-

Sasia e realizuar	Çmimi njësi me TVSH	Totali me TVSH-€
-------------------	---------------------	------------------

0.00	0.04	0.00
0.00	0.04	0.00
0.00	0.04	0.00
0.00	0.04	0.00
0.00	0.04	0.00

Grafikon 1: Stanje naručenih usluga za radove koje je izvela „TA u pravcu Arberia Petrol“. Naručena količina za snabdevanje šljunkom je 0.00

U drugom delu računa, za radove izvedene u Maloj Kruši, Vlašni i ulici Muradem, opština je platila 3,984.20 evra. Opština je naručila isporuku 88 m³ šljunka, dok je sa druge strane transport naplaćen za 446 m³ šljunka. U ovoj situaciji nema drugih proizvoda koji su naručeni a za koji je potreban transport. O tome svedoči pozicija C6 za postavljanje i sabijanje šljunka u količini od 88 m³. Upravo najskuplja pozicija u predmeru je plaćena više od stvarne količine. Opština je platila 3,576.92 evra, dok je trebalo da plati 705.76 evra (88 * 8.02), čime je oštetila budžet u iznosu od 2,871.16 evra.

Sumnje da se, kada se koristi postupak bodovanja cena, postoji veća mogućnost zloupotrebe, potvrđuju se putem ove dve fakture. U samo dva dela faktura, snabdevanje šljunkom uopšte nije naručeno i to se moglo dogoditi zbog veoma niske cene (0.24 evra), dok je u drugom povećana količina za poziciju sa najvišom cenom. Opština Prizren je, u samo oko 6.7% ugovora, oštetila svoj budžet za 24,321.28 evra.

Da bi se izbegla mogućnost zloupotrebe, Opština Prizren ubuduće ne bi trebalo da koristi postupak bodovanja cena. Ako je moguće, treba predvideti količinu proizvoda potrebnih za izvođenje radova. Upravo na ovom tenderu je bilo moguće dati indikativnu količinu proizvoda, a zatim koristiti ograničenje od plus 30%, u slučaju da opština treba dodatne zalihe. Ovo bi onemogućilo da se najskuplja pozicija naplaćuje sve vreme, a ugovor bi automatski bio raskinut u trenutku kada se prekorači ograničenje od plus 30%.

USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

